

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE

Dins Espanya: una pesseta.
Fora d'Espanya: dues pessetes.

Redacció General Barceló-1-2.º

Administració Sta. Eulària, 25.

PALMA DE MALLORCA

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

A Manacor: Ca-Mestre Antoni Fiol Ferrer, 5.—Ca l'amo Andreu Alcover, Plaça del Palau, 2.

A Palma: Llibreria d'En Guasp Morey, 6.—Taller d'encuadernacions d'En Francesc Ferrer, Sta. Eulària, 25.—Llibreria Ernest Frau, Bros.-a.—Llibreria d'Alomar i Fontdevila, Brossa.

LA AURORA

Surt cada dissapte per donar ventim i altres erbes an es qui s'ho guany

Recapte

Situació religiosa d'ets Estats Units.

Dalt un periòdic alemany, que sol estar molt ben informat, s'altra diassa verem una correspondència, remesa d'un qui caplleu devers aqueis Estats, una cosa ben curiosa i interessant sobre sa situació religiosa d'aquella gran República o, més ben dit, aplec de repúbliques. Vetaquí en sustancia lo que diu aqueixa correspondència:

S'Oficina des Consei Federal de l'Esglesia de Cristo a Washington publica una estadística esglesiàstica segons la qual an ets Estats Units hi ha uns noranta milions d'habitants, dels quals sols 37.280.000 figuren inscrits com a cristians, això és, pertanyents a alguna Esglesia o secta cristiana. Ses vuit Esglesies, Confessions o Sectes més grosses son: *Catòlics romans*, 13.099.534; *Metodistes*, 7.125.069; *Baptistes*, 5.924.622; *Luterans*, 2.358.722; *Presbiterians*, 2.027.593; *Deixebles de Cristo*, 1.519.369; *Episcopals*, 997.407; *Congregacionalistes*, 748.340.—D'això resulta que des qui tenen una religió coneguda, es catòlics son es més nombrosos, de lo que hi ha més son catòlics. Pero amb tot i això, es catòlics no son prou per predominar dins ets Estats Units; mentres no cresquen més, sa seua influencia no és decisiva. I si es catòlics no són s'element predominant, tampoc e-hu son es protestants; es protestants que hi ha no basten per fixar s'orientació ni sa vogada de sa cosa pública. Allà qui comanda, qui fixa s'orientació de sa cosa pública és lo que diuen *s'americanism*, *s'esperit americà*, que consisteix en una serie de màximes i principis que hu retgeixen tot. Vetaquí quins son aqueis principis, es principals, s'entén: I. Sa Religió es una qüestió privada, individual, que cadascú la resol així com troba; no és una qüestió pública, que s'Autoritat s'hi haja d'aficar per bé ni per mal.—II. Es una cosa de mal to i de mal gust fer befa de qualsevol religió, sia quina sia, ni baraiar-se ni discutir de coses de Religió.—III. Se considera com una cosa intolerable i que no's pot admetre es negar s'existència de Deu perque això es ofendre, i molestar s'altre gent.—IV. Es també de mal to i de mal gust parlar contra es descans des diumenge i no guardar-lo.—V. Es també molt mal vist parlar amb despreci des moviment anti-alcoholic i fer-hi la guerra.—An això se reduexen ses màximes principals de *s'americanism* i de *s'esperit americà*; això son es *Manaments des Catecisme pan-americà* (tot-Amèrica), que informen i dirigeixen sa vida pública d'ets Estats Units.

Es una cosa que vé molt de nou que de noranta milions d'habitants d'ets Estats Units sols 37 milions sien oficialment cristians. I ets altres 53 milions ¿que són? ¿quina religió tenen?

Es corresponal d'aquell periòdic alemany ho explica d'aquesta manera. Aqueis 37 milions són es qui están apuntats a cada una de ses Esglesies o sectes que hi ha, an es registres d'aqueixes Esglesies o sectes; es qui hi van a apuntar-s'hi i que llavò los cerquen per que ajudin an es sosteniment material de tals Esglesies o Sectes, mentres que, si no hi están apuntats, no les cerquen per res d'això. Així és que n'hi ha moltíssims que professen

tal Secta o tal altra i que fins concurren a ses esglesies d'aquella secta es diumenges; en caure-los bé; pero no s'hi apupten mai per gaudir de més llibertat, per que negú les puga encalsar en res ni per res. I llavò ho fan amb una altre idea: per porer mudar en pegar-los an es cap d'anar-se'n a una altra Secta, a una altra Religió; perque an ets americans les agrada molt això de mudar de pensaments. Així és que n'hi ha molts que un diumenge se'n van a una esglesia *metodista*, i a's diumenge qui vé davant se'n van a una *luterana*, i s'altre diumenge s'esquitxen a una *presbiteriana*. De manera que es 53 milions que no figuren a ses llistes oficials de ses diferents Esglesies o Sectes, no és que siguen gentils o sensa cap religió, sino *cristians tebs*, de *passa-tu passa-tu*, *volandos*, *capsjugers*, *mitges pells*, que no's preocupen gaire de Religió, que duen altres bulls desgraciadament que les distreuen des *negoci principal*, que és de sa propia salvació.

An ets Estats Units hi ha un sens fi d'esglesies i la gent e-hi acudeix més que no a Alemanya i a França i a altres nacions europees. I això no succeeix sols a ses esglesies des catòlics, sino també a ses d'ets heretges. Es *Metodistes*, per exemple, celebren cada diumenge tres *servicis divins* (Oficis, *funcions liturgiques completes*), i sempre es bancs son plens de gent, mentres que devers Alemanya se fan *funcions liturgiques* que ses rates e-hi porren córrer de poca gent que hi compareix. Ses esglesies luteranes d'Amèrica son més plenes que ses d'Alemanya. Sa creencia protestant d'Europa i d'Amèrica es sa meteixa; pero a Amèrica són més estrets, més exigents es Ministres que dirigeixen sa vida religiosa.

A certs endrets d'ets Estats Units hi ha encara protestants fanàtics, que fan flamada contra es catòlics com no se'n troben ja dins Europa. No fa gaire que aqueis atacaren horriblement Mr. Jusep Tumulty, Secretari Particular des President de sa Confederació Nort-Americana perque es un catòlic fervorós, i sobre tot perque va fer tots es seus estudis amb sos Jesuïtes.

Dins aquella absoluta llibertat religiosa que reina an ets Estats Units sa situació de l'Esglesia Catòlica és en general satisfactoria. Es perjuí més gros que pateix l'Esglesia Catòlica allà, li vé de lo manigues amples que son aquells Estats en materia de fer lleis sobre es Matrimoní, que llavò hi ha catòlics caps-verjos que se'n aprofiten per brutetjar envers d'aquesta cosa tan sagrada i gelosa. I així succeeix que aqueis casats que cadascún pren per son vent, llavò se presenten an es Rector perque los cas amb un altre si és ella o amb una altra si és ell. I com es Rector per forsa les ha de dir que, mentres un des dos casats siga viu, s'altre no's pot casar amb un altre, llavò s'en van davant es jutge civil, i s'apleguen civilment, d'on resulten es mil embuis, desgavells i desbarataments de families i d'infants d'un vent i de s'altre, que el dimoni hi balla de capoll i hi para taverna, ja que hi és.

Es Bisbes nort-americans s'hi son desteixinats de bona manera per aturar aquest mal, e-hi han fet tot quant han sabut, pero poca, poquíssima cosa han arribat a conseguir. Es Cardenal Gibbons conferencià llargament sobre això

amb so President de sa Confederació, quant ho era En Roosevelt, i sols pogué conseguir una mica de remei dins s'Estat de Nova York.

No fa gaire el Senador de Louisiana, Mr. Rausdall, ha presentada una esmena a sa Constitució d'ets Estats Units en so sentit de que no's permeti es divorci amb facultat de porer-se tornar casar dins ets Estats Units, mentres visca s'altre *consort*. Si això arriba a esser llei, aturaria molts de divorcis; no poguent-se tornar casar, mentres un des dos siga viu, molts e-hu deixarien anar de divorciar-se.

Aqueix carrerany que han pres ets americans de divorciar-se per un tres i no res, es un perill ferest per sa sort futura de sa familia americana, que és sa base i es fonament de sa societat i de sa nació. Així és que és una cosa que comensa a preocupar ets homos reflexius.

I es un mal que se pren fora mida això des divorci, i creix una cosa espantosa: creix tant que, si segueix creixent com desde l'any 1867, a mitjàn sigle XX se calcula que hi haurà un divorci per cada cinc matrimonis.

I lo terrible és que son ses dones ses mes afectades de divorciar-se, entre altres raons, perque es Tribunals en general van ajuda a ses dones, i les favoreixen massa, concedint-los uns aliments tants grossos i tan grossos que ha de pagar s'homo; així és que hi ha dones que hi fan uns negocis escandalosos: si se poren divorciar dues vegades o tres de qualche senyor ric, se fan un capital formidable.

Tot això conta aqueix corresponal des periòdic alemany. ¿No és ver que hi ha cosotes devers ets Estats Units que no poren anar ni en rodes?

El Regent de Vganda an el Vaticà

Aquest reine de Vganda és a Africa, i no fa gaire dotzenes d'anys que se convertí per obra des Missioners an es Cristianisme. Quant l'any 1878 el P. Bianchi i Monsenyor Livinhac hi arribaren, trobaven la gent ben disposta, i no es menuts, sino també la gent de qui hi ha dalt. Un des primers convertits fou un tal Stanislau Mugwania, que ara ja té setanta anys i una partida de fiis i fiies, un d'ells seminarista i una de elles monja i una neta monja també. Aquest es avui el Regent i Ministre de Justicia d'aqueix reinat, i dia 12 de mars, amb un cunyat seu i un cosí i gendre va va obtenir una Audiencia del Papa, que los va rebre i tractar tan paternalment com el Papa acostuma. Aquells prínceps quedaren agraïdíssims i edificadíssims del Papa. Anys enrera, el Rei mateix d'Vganda, que encara es jovenet, anà a Roma i el Papa el va sebre amb gran honor i amor.

Es cunyat que hem dit que acompanyava l'Regent, Aleix Pokino, Governador avui d'una de ses Provincies d'Vganda, es un des *Confessors de la Fe* que queden de sa terrible persecució contra es cristians que va moure l'any 1886 el Rei de llavò Mwanga, que feia cercar tots es cristians per matarlos, i en moriren martirs una bona partida. Aqueix Aleix no hi morí perque Deu no hu volgué, tota vegada que'l feren comparèixer davant es Tribunal; se confessà cristià ben net i llampant sensa cap revolteria; pero llavò en lloc de matar-lo, li amollaren.

Tota sa població de Vganda es negra com la móra, comensant p'el Rei

i tota sa gent grossa, Clero i Monges i molt bon compte que donen, gracies a Deu.

Es Catecisme a ses Escoles Municipals de Roma

Dia 21 de mars se restablí dins ses Escoles Municipals de Roma s'ensenyansa de sa Doctrina Cristiana. Amb sa derrota que ets anticlericals se'n dugueren a Roma en ses derrerres eleccions de Diputats a Corts, lo qual va fer que es jueu Natan deixás de Bal'le, la cosa ha mudat molt per bé devers es Municipi de Roma, tant que han tornada posar s'ensenyança cristiana a totes ses Escoles que paga s'Ajuntament.

¿E-hu sentiú, anticlerical etxos tarambanes i trossos de *quoniam*, que no vos aturau de bramar contra s'ensenyança religiosa? S'Ajuntament de Roma l'ha tornada admetre dins ses escoles, després de tants d'anys d'aver-le-hi desterrada com si fos pesta.

Així son ets anticlerical etxos: tenen per pesta sa veritat de Deu. ¡Quins penja-lleus! ¡quins alicorns! ¡Quins pobres errats de contes!

Beseuit

¿Qualque coseta p'En Galdós?

A Madrid s'és constituída una junta de gent grossa per promoure una suscripció nacional a favor d'En Perez Galdós, que diuen que no té p'es bec. ¿Qui és aqueix Perez Galdós? ¿Quina casta d'escriptor és ell per que tothom ara haja d'afluixar la mosca per ell, per fer-li una renda de comte o de marquès per viure a la regalada? Veiau que en va dir el gran Menendez Pelayo dins sa seua obra monumental *Heterodoxos Españoles*, T. III, p. 812 i 813:

«Hoy en la novela-el heterodoxo pro excelencia, el enemigo implacable y frio del Catolicismo, no es ya un miliciano nacional, sino un narrador de altas dotes, aunque las oscurezca al empeño de dar *fin trascendental* a sus obras. En Perez Galdós vale mucho más sin duda el novelista descriptivo de los *Epsodios Nacionales*; el cantor del heroismo de Zaragoza y Gerona, que el infeliz teólogo de *Gloria* o de *La Familia de Leon Roch*. El interesado aplauso de gacetilleros y ateneístas le ha hecho arrojarse por la ventana su reputación literaria, y colocarse dócilmente entre los imitadores, no de Balzac ni de Dickens, sino del Sr. de Villarmínio, autor de la *Novela de Luis*, que es, de todas las novelas que conozco, la más próxima a *Gloria*. Probar que los católicos españoles o son hipócritas o fanáticos, y que para regenerar nuestro sentido moral, es preciso hacernos protestantes o judíos, ¡vaya un objetivo poético, noble y elevado! Pintar, para esto, un obispo tonto, un cura záfio, y unas *bas-bleu*, gárrula y *atarascada*. libre pensadora *cursi*, que ha leído la *Celestina* y discute sobre el latitudinarismo, y cae luego (ni era de suponer otra cosa, con tales antecedentes) en brazos del primer judío (*rara avis* en Castro Urdiales, donde parece pasar la escena, y en verdad que el color local anda orp las nubes) que se le pone delante, y por de contado es un prototipo de hermosura, nobleza, honradez y distinción,

no un hipòcrita ni un bandido como esos tunantes de cristianos: hé aquí la novela del Sr. Galdós. Los católicos vienen a representar en esta obra y en *Leon Roch*, y sobre todo en *Doña Perfecta*, el papel de los traidores de melodrama, persiguiendo y atribulando siempre a esos ingeniosos sábios, héroes predilectos del autor. *Gloria* ha sido traducida al alemán y al inglés, y no dudo que antes de mucho han de tomarla por su cuenta las sociedades bíblicas, y repartirla en hojitas por los pueblos, juntamente con el Andrés Dunn (novela del género de *Gloria*), la *Anatomía de la Misa* y la *Salvación del pecador*. Amigo soy del Sr. Galdós, y le tengo por hombre dulce y honrado, pero no comprendo su ceguera. ¿Cree de buena fé que sirve a ese espíritu religioso e independiente, de que blasonan él y sus críticos, zahiriendo sañudamente la única religión de su país, preconizando abstracciones que aquí nunca se traducen más que en utilitarismo brutal e inmundicia grosera, y representando, acalorado por la lectura de novelas extranjeras, conflictos religiosos tan inverosímiles en España, como en los montes de la luna?

Això escrivia de mestre Benet Galdós En Menendez Pelayo devers l'any 1880. ¿Ha mudat gens en bè ni en mal de llavò ensa? Creim que no. Que no s'és acostat gaire a sa Relligió e-hu prova es drama *Electra* que va publicar l'any 1901 per remoure s'opinió pública d'Espanya contra l'Esglesia, contra sa Relligió; després s'aficà en sa política activa per fer triuñar sa República anti-religiosa i perseguidora de l'Esglesia.

I ¿què li ha resultat a Mestre Benet amb tot es seu anti-clericalisme i odi a sa Relligió? Que és una semblansa viva de sa República; que és una barca que fa aigo, se'n va a fons. Sembla que li ha pegat una *sindineritis* del dimoni, que no té una treseta, que no sab ja de quin cap fer estelles perquè ja hu ha estellat i re-d'estellat tot quant tenia que estellar.

I voltros direu: —Pero ¿i tant com ha tret des llibres que ha publicats i des drames o comedies que li representen i de cada representació li donen un tant? No hi ha dupte que tot això li ha ha tret i li deu treure molts de mils de pessetes, pero sa questió, es que s'embàlit ha acabats es menuts, té ses butxaques buides i está a punt d'aver-li d'estrenyer cap a s'Hospici. ¡Pobre Mestre Benet Galdós!

Per treure'l d'aqueis emblavins, per salvar-lo d'aqueix marruell, per decantar-li es naufrag que li vé damunt, es politics i periodistes caps-jugers de Madrid se son aplegats i se'n han pensada una de bona: fer una crida a tota Espanya per que tothom don *qualque coseta* per Mestre Benet fins a reunir-li un capital que li produeca unes cinquanta mil pessetes cada any porque Mestre Benet puga viure a la regalada sensa cap mal de cap. Primer volien que fos s'Estat que li donás això, pero han vist que no poria esser; i han apelat an aqueixa crida per que tothom munyi per omplir sa ferrada de Mestre Benet i que pugui fer tot es formatge que necessita. I no s'hi posen per poc! Cinquanta mil pessetes cada any! Noltros trobam que ja és una bona idea això de sa suscripció voluntaria! ¡Així qui té voluntat de donar, que don! Lo que hi ha que noltros no feim comptes de donar ni mig centim per tal suscripció. Que li donin a Mestre Benet ets anti-clericals, ets inimics de sa Relligió, es missatges d'En Barrufet com ell! *Gent amb gent i el dimoni amb so seu parent!* Ell s'ha passada gran part de la vida escrivint contra sa Relligió, escampant verí contra la santa fe catòlica, ¿i es catòlics ara li hem d'agrair tot això creant-li una renda de cinquanta mil pessetes cada any? ¡Tatà! *colcaren!* ¡Quants d'escriptors catòlics e-hi

ha, benemérits de sa literatura i de l'Esglesia i que s'han passada la vida defensat sa causa catòlica d'ets atacs de Mestre Benet Galdós i d'altres caps-esplorats per l'estil! ¡An aqueis escriptors catòlics mos pertoca ajudar primer! ¡Aqueis escriptors sí que tenen dret a esperar auxili i socós i atenció de part des catòlics! Per tots aqueis escriptors catòlics que passin necessitat, si que hauriem de pensar es catòlics espanyols de fer qualque cosa! Es una obligació sagrada que 'n tenim! Ara per Mestre Benet Galdós no tenim cap vincle d'agraiment, sino tot lo contrari; mai ha fet res per noltros catòlics, sino contra noltros. Amb Mestre Benet Galdós no tenim més vincle que el que hi ha entre tots ets homos: es un proïsme: una criatura de Deu, capaç de la benaventuransa. Com a tal li devem amor com es que mos tenim a noltros mateixos, es mateix amor que devem a tots ets altres homos de la terra. Estam obligats a fer per ell lo que estam obligats a fer per tots ets altres. ¿Que ell passa necessitat? Conforme; pero sabeu que són de molts es qui en passen! Si haguessen de fer una suscripció per tots es necessitats ¡pobre bossa nostra! ¡ja hi romandria ben buida! De manera que no tenim cap especial obligació de donar per Mestre Benet. Tan obligats estam a donar-li a ell com a qualsevol altre necessitat, sia el qui sia. Es just, com a proïsme, que mos pertoca assistir-li, no com escriptor. Com escriptor estam carregats de motiu per no donar-li ni una creu, porque, en lloc de guanyar-s'ho, ha fet tot lo contrari. Com escriptor estam an es cas d'ajudar-li es qui són com ell, ets anti-clericals, ets inimics de sa Relligió, es contraris de l'Esglesia.

¿Què es això de l'Emperador d'Alemania?

Es diari catòlic de Paris s'altra dias publicá unes revelacions ferestes

sobre que l'Emperador d'Alemania es un contrari furiós des catòlics, i publicava una carta d'ell que deia que, a forsa d'enginys, l'havien espampolada an es qui la tenia, i parlava d'uns papers secrets de tots que guardava sobre això es difunt Cardenal Kopp. Noltros no hi donam gaire crèdit a tot això. Sabem massa que l'Emperador d'Alemania és protestant, és un fervorós luterà; pero també sabem que és fonament religió, com e-hu demostra a cada passa, com e-hu ha demostrat sempre; i sabem ademés lo que sab tothom, lo que veu tothom a Alemanya, ses grans consideracions que l'Emperador té an es catòlics, s'interés p'es seus actes, per ses seues obres. Així jutgen es catòlics alemanys es seu Emperador, i n'están ben contents, i en son entusiastes. Naturalment, que més contents n'estarien i més s'hi entusiasmarien sj l'Emperador se convertia an es catolicisme. Lo que és evident de tota evidència que dins Alemanya l'Emperador no passa com un contrari de sa Relligió, sino com un amic i com un favoridor des catòlics en quant e-hu pot esser un luterà. Lo que sab tothom que haja trescat gaire per dins Alemanya, que es protestants n'están una mica gelosos de s'afecte que demostra i des costat que fa an es catòlics i de lo popular que és entre es catòlics.

De manera que hu posam en corantena tot això que mos conta *La Croix* de Paris sobre l'Emperador d'Alemania; i hu consideram sospitós. Es francesos, fins i tot es catòlics, pateixen s'obsessió d'ets alemanys, no les poren veure ni pintats, están plens de prevencions contra ets alemanys; i es qui duen més cuantra és l'Emperador. De manera que per sebre noves de l'Emperador d'Alemania, no aneu a cap francès, per bo que sia, si no vos voleu exposar a que vos donin gat per llebre.

per que jo no puga errar-me, perque se que és perillós. Senyor, jo confii en vos que m'aidareu, també que'm corregireu si vaig errada. An aqueix mon som posada per voston servici fins el dia del Judici, que m'heu de judicar i res vos poré amagar.

Daume adjutori que me venga a la memori de vostra Encarnació, jo dolíssim Redentor! que l'obrà l'Esperit Sant an aqueix mateix instant que Maria us concebé dins son sacratíssim ventre. No hi cabia de contenta la nit santa de Nadal que vos parí. dins una pobre boval; vos adorà amb St. Jusep gloriós i es sants pastors adins sa cova. Amb escriptura se troba que fóreu circumcidat. Reis d'Orient vengueren molt promptament per adorar.

Una estrella els-e guiá fins que foren arribats. Se'n vengueren carregats d'encens, de mirra i d'or per oferir-vos, Senyor. Coranta dies tenieu com foreu representat an el bon vell Simeón.

Trenta tres anys an aqueix mon visqué i aquí morigué per nosaltres pecadors. Contemplem aqueix dolors de l'Hort de Getsemani, com Jues el va traïr per trenta diners. Aquells jueus mentiders se'n van a Pilat. Pilat ha manat que l'assotassen.

No volia que l'enclavassen, deia que no hu mereixia. Considerau, mos germans, els treballs grans la pena i dolor que senti lo Redentor an aquella hora.

Los soldats se fan enfora per comensar-lo a assotar; i n'hi varen carregar passat de cinc mil d'assots amb xiplines i garrots fins a desxobrir moltes de costelles, ossos, nyirvis i canyelles; també li varen obrir venes an el Bon Jesús. I, com no pogueren pus d'enrabiats, cridaren aqueix malvats: —¡Senyor Pilat, crucifici a Jesús de Nazareth!

Un gros pesar Jesús va experimentar com lo coronen d'espines. Setanta dues fonts vives des cap li feren brollar, i n'hi varen carregar una creu de greu turment i molt pesada i va dir: —¡O creu amada! fét'ensá!

Trenta tres anys e-hi ha que jo't cercava, i ara t'ets topada amb mi, que me'n tenc d'anà a morir amb la teua companyia. Los jueus amb gran foria en-terra el varen tirar, El Senyor tot desmaiat i acabat no se poria aixecar. Així mateix arribà al muntí-Calvari.

Allà fonc voluntari el deixar-se enclavar, sensa paraula gastar ni la seua boca obrir, sino que va obeir lo que ls jueus li digueren. Com enclavat lo tengueren, i que alsaren l'estandá per que el poguessen mirar los que estaven de present, el Senyor gran set tingué i beure va demanar;

DE TOTES ERBES

Setmana Santa i Pasco

(Segueix)

§ 2

Cansons de la Passió i Mort.

Tota aquesta setmana casi no se'n canten d'altres, i en sentiu per tot; per dins ses cases, p'es carrer, per dins botigues, p'es *tals* de dones que entre-caven p'es camp o treuen erba des sembrat, i solen passar el Rosari o es Saltiri, tot fent feina, i llavò prenen per son compte aqueixes cansons del Bon Jesús i allá canta qui canta com a rossinyols.

Ventassí totes les que hem pogudes replegar.

A.

Cansons

Cristo suava sanc santa dins l'Hort de Getsemani com Jues la va traï conforme l'auará canta.

Servir-me dius que no pots? Jo dic que no'm vol, servir? pensa en lo que vaig patir com me daven ets assots

Una corona d'espines an es cap li han posada ¡O ànima tan ingrada! ¿com tan poc ton Deu estimes?

Voltros dones no saben quin és lo meu Estimat. Va morir a una creu, qu'es Cristo crucificat,

Dones, no compreu mirai; i, si'n teniu, trencau-lo, que no hi ha millor mirai que és la Mort i Passió.

Bon Jesús, a una creu per mi volguéreu morir. Si no vos sé ben servir, ¿quin càstic me donareu?

Pensar bè que m'ha criada, també que m'ha redimida, l' per mi donà la vida damunt una creu sagrada.

Amigues meues, seguiu! si voleu venir amb mi. Anirem a Jesucrist, que per totes va morir.

Com vos mir a una creu, ja no tenc talent ni gana, ¿Quin possible és que jo us ama conforme vos moreixeu?

Si lo teu cor molt repugna i dins que no'm pots servir, pensa en lo que vaig patir fermat a una columna.

Bon Jesús en creu estàveu, vos rebatien es claus, i vos jugaven a daus sa túnica que portàveu.

No vos faltaren, Senyor, molts de falsos testimonis, rots eren com a dimonis contra vos, mon Redemptor.

Es dijous Sant a la Cena Cristo va fer testament d'un menjar que s'anomena lo Santíssim Sagrament. La flor de la Passió es una flor ben redona, significa la corona que dugué Nostre Senyor.

B.

Glosats i Godolades

1

Codolada del Senyor Meu Jesucrist 1

¡O Senyor meu Jesucrist omnipotent! daume bon enteniment per porer considerar de quin modo n'he d'obrar per a salvar-me.

1 Replegada a Manacor de diferents dones velles, fa molts d'anys.

i maleits li varen dar
fel i vinagre.
Considerau quina paga
mereixia aquell malvat!
Com Jesús hagué espirat
el seu còs en creu quedà,
i l'ànima davallà
a los inferns.

Amb lo seu poder immens
tregué d'allà los Sants Pares,
que tant de temps esperaven
lo seu sant adveniment.
Triumfant i gloriós
resuscitá al tercer dia.
A los cels després pujá
i allà seu Totpoderós
a la dreta de Deu Pare.
Senyor, amparau-mos ara
i sempre fins a la mort,
i no mos deixeu morir
que tots es nostros pecats
no mos hagueu perdonats.
Jesús, Jusep i Maria
així sia,
Amén.

2.

El Plant de Maria¹

Estava la Verge dolorosa
com a Mare piadosa
baix de la Creu
veient son Fill
crucificat,
que tan fort penava
per a morir,
i amb un plant comensá a dir:
— ¡O amat Fill!
jo clar espill
jo llum del mon!
jo profeta i sant!
aquí estau penant
molt sanguinós
trist i amargós

Los meus goigs en grans tristures
se són convertits;
se son departits
de los uis meus

veient estes penes greus
que heu de passar.

— ¡O Mare mia estimada!
no us volgueu més congoixar
de ma greu mort!

que de vos tendré recort
tant com viureu.

Mon cosin germá Juan
per fi prendreu.

— ¡O quin camvi tan desigual!
¡Deixar-vos a vos homo i Deu,
fi natural!

¡prendre per fi son servidor!
¡Moriu, mon Fii, moriu!
per obeir lo Etern Pare!

Recordau-vos de vostra mare
que román trista
perdent la vostra vista
tan gloriosa!

No puc romandre sino plorosa
¡trista i descontenta!

¡Moriu, mon Fii, moriu
per obeir lo Pare vostre!
tant desig lo bé vostre
celestial.

per treure'l mon de mal
i de proferi,
i de cativeri

les ànimes del Purgatori
Amén.

3.

Les passes de Jesucrist¹

La primera s'anomena
que és a casa de Pilat
a on feren la Sentencia;
Bon Jesús han condemnat.
Volent-lo crucificar.

*Los passos de Jesucrist
anem los a visitar
i a Maria qui está sola,
perque ella és qui'ns aconsola
com mos senti allamentar.*

La segona s'anomena
que és a casa del fuster
allà on feren la creu
per penjar Deu vertader.
Volent-lo crucificar.

*Los passos de Jesucrist
anem los a visitar.*

La tercera s'anomena
que és a casa del corder
allà on feren les cordes
per fermar Deu vertader.
Volent-lo crucificar.

*Los passos de Jesucrist
anem los a visitar.*

¹ Replegada de la meua germana Francina Aina i de diferents dones velles de Manacor de vers l'any 1880.

^r La me va dir mon pare, al cel sia; i només en sabia aquest tros. No he trobat negú que sapiga els altres.

La quarta creu s'anomena
que es a casa del ferrer
allà on feren los claus
per clavar Deu vertader.
Volent-lo crucificar.
*Los passos de Jesucrist
anem los a visitar*

4.

El Relotge de Cristo¹

¡O lo Relotge de Cristo!
¡Ditxós qui el contemplará!
Molt de premi guanyará
pensant en la Mort de Cristo.

A les set Cristo Senyor nostro sopava amb los
seus deixebles.

A les vuit se deixá sacramentat.

A les nou predicá lo Mandat.

A les deu feia oració dins l'Hort de Getze-
mani.

A les onze suava sanc i aigo.

A les dotze el dugueren a Anás.

A la una a Caifás.

A les dues fonc escarnit i escopit dels jueus.

A les tres li posaren falsos testimonis.

A les quatre el negá St. Pere.

A les cinc s'aplegaren los jueus per condem-
nar-lo

A les sis el portaren a Pilat.

A les set Pilat el remeté a Herodes.

A les vuit Herodes el torná remetere a Pilat.

A les nou fonc cruelment assotat.

A les deu el coronaren d'espines.

A les onze portava la creu an el coll.

A les dotze l'enclavaven.

A la una la beguda de fel i viuagre li daren.

A les dues comaná sa mare a St. Juan i son
esperit an el Pare Celestial.

A les tres va expirar

A les quatre el davallaren de la creu.

A les cinc l'enterraren.

Ja és mort Cristo nostro Senyor.

Feimós la gracia, Senyor

que guanyem trecents coranta dies de perdó

resant es Relotge de Cristo

amb bona devoció. Amén

Un pobre ferroviari

I.

Nomia Pere Garí. El vaig conèixer
bergantell, amb quatre brasses d'es-
pal·la, sá i robust, quant comensárem
a estendre travesses i rails de Palma
a Santa-Maria. El tenia de mosso per
portar mires i nivelletes, mentres jo
duia la cinta mètrica i un rollo del pla
parcelari, davall xella, per fitar la fai-
xa del terreny expropiat.

Inaugurada la Via fins a Inca, En
Garí fou admés a una brigada com
operari encarregat de recórrer deu ki-
lometres revisant els perns de les *ecli-
ses i travesses*; i a son pare, ja vellet,
el posaren de guarda a una caseta de
fusta, devora un camí vesinal, atacó-
nant tot lo sant día; sols s'aixecava
per estirar-se els brassos i atesar les
cadenes deixant lliure pas a la locomo-
tora i quadrant-se en arribar el tren,
després de fer-li senya amb sa bandera
verda.

Pare i fill, ells dos, es dematins i
vespres de l'ivèrn plujós, abossats
dins sos capots, i en temps d'estiu
davall un torrador de sol que arronsava
ses cigales, de cap a cap d'any seguían
empleats, sens entrar a la vila, més
que un diumenge part-altre, per po-
rer anar a missa, afeitar-se i mudar-se
sa robeta; això per lo ordinari. Ara en
arribar ses festes de Pascua o Nadal,
s'aflluixaven d'alguns dies de soldada,
per prendre part a sa *Lotería de Ma-
drit* an es billet que els Enginyers,
senyors de la Junta i empleats en les
oficines i estacions solfen jugar, tots
amb l'esperansa de millorar de sort.

II

Un día, davant Pasco Granada, que
haviem descimbrat es pont des *Torrent
de So'n Bordils*, ja devés les dues,
mentres pegávem una roegada a lo
que duia jo dins ma cistelleta de viat-
ge i a lo que En Garí duia dins son
senaió de pauma:

— ¿Com te va s'empleo? li vaig pre-
guntar. I ell respongué:

^r El me va dir ma mare, al cel sia ella, i el
sabia d'un cosí seu que le hi mostrá com era pe-
tita.

— A dir ver, m'agradaria més fer fei-
na dins samarjal tota sa setmana, i al
manco podria festejar amb sa meua
al·lota un pic cada diumenge... Si vos-
té volia, podria colocar-me a qualche
Estació...

Aquell pobre, que sols llegia a forsa
de premudes, somiava eixir del seu in-
felix estat, perque «un brasser, me
deia, sempre és un esclau, i ningú
pren interès per ell...

Justament, a les hores jo traduia
en mallorquí l'enciclopedia *sobre la condi-
ció dels obrers* que el Papa Lleó XIII
havia publicada — Ascolta, Pere, li
vaig contestar: No és ver que ningú se
prenga interès per voltros; si sabessis
lo que diu el Papa referent an els po-
bres malanats trebaiadors...

— ¿Què és lo que diu? me demana
ell.

— Entre altra coses, totes interessan-
tíssimes, contest jo, diu que els obrers
poden fer molt per la solució del plet
entre ells i els senyors acomodats,
es tablint medis de socórrer, així com
cal, es necessitats, i acursar les dis-
tancies entre uns i altres, això és, ses
associacions de *socós* mutual amb tanta
variedat de remeis que sa previsió des
particulars ha establert per atendre a
ses necessitats de s'obrer, a la viude-
tat de s'esposa, a s'orfanesa dels seus
fills en cas de repentines desgracies o
malalties, i per altres accidents ane-
que está exposada sa vida humana; i
també sa fundació de *Patronats* per
minyons i minyones i per veis i veies.
En primer lloc figuren les associacions
d'obrer...

— M'agrada lo que proposa el Papa,
diu En Pere; però, sempre resulta una
gran desventatge p'es qui anam a peu
respecte des qui van dins cotxos en-
coxinats ben calentets, miran-mos per
darrera es vidres, mentres noltros re-
calsam de grava pinyolada ses traves-
ses des rails, i gracies si a mig-dia
arribam a una escudella de llegum amb
bledes...

— Emperò tu, Pere, li vaig dir, no
pateixes de mals paiments com molts
de senyorets que tot lo dia xarumben
de potingos; i encar que los afartin de
pildores i untures, xaropaments i po-
tingos, sempre tenen flatos o dolor
reumátic o mil accidents que mai los
deixen alsar xella, això és, que s'ate-
peixen a l'uf, i llavò los sobrevenen al-
tres mals que sovint no los deixen dor-
mir, per blan que sia es llit.

— Es desvel·lament, digué En Pere,
es per quí, per molt que faci, no pot
arribar mai a tenir un duro dins sa but-
xaca; pero ells que fumen puros, i van
de primera...

— Ai, Pere! Pere!, vaig jo dir,
quants n'hi ha que fumen de gorra,
tan empiulats com aparenten, i dins
poc temps, després de fumar puros,
s'han de contentar, per forsa, en esco-
pir no més, després d'haverse dada
una bona vida... Desengane't Qui d'u-
na manera o de s'altra, no vol pastar
el pa que menja amb sa suor des seu
front, llavò el troba xerec i poc sabo-
rós... Deu mos digué que haviem de
conrar sa terra i no anar esquena dreta,
que mos haviem de guanyar la vida
fent feina cadascú an el seu redol; i
aquesta llei s'ha de cumplir de grat o
per forsa. ¡Ditxós aquell que honrada-
ment i amb s'ajuda de Deu, que mai
falta, pot treure sa barca i surar sa fa-
mília!]

— Això d'honradament, diu En Pere,
ja es un terme que no s'usa avui, que
no més s'estila es *luco* i ses *comedis*.
M'haviem aconseguit de que me'n anás
a ses Amèriques a replegar diners...

— Ai Pere! li dic jo. ¿l que't penses
que allà les trobarás assuxí? Aquí i allà
és igual sa llei des trebai, imposada
an es nostros primers pares; i, si bé es
ver que en tornen de rics, la major part
e-hi deixen es pellet, sensa que's sap-
pia; i es seus fiis van a parar a la *Mise-
ricordia* o a ca-ses *Germanetes*. I val-
ga que els bons cristians caritatius se

recorden de fer-los llimosna i de no
deixar-los descompassats. Ah Pere!
Pere! Uns pequen per massa abando-
nats i altres per massa ambiciosos. Ni-
gú s'aconorta amb sa sort que li ha to-
cada; així és que en veim tants de
queixosos. Pero, molts de pics allà
on pareix que no hi plou, está negat
de goteres. ¿Vols esser lo més ditxós
possible? Trebaia lo que pugés, pose't
en mans de Deu i malavetja atendre
es bons consells del Papa i fora escol-
tar-te es qui prediquen es progrés so-
cialista que no és més que un progrés
de l'engan, un progrés del dimoni, es
progrés des crancs que caminen cap
enrera.

— A cap predicador havia sentit dir
mai lo que vosté m'ha dit! exclamé En
Pere, fent uns uis com uns salers.

— ¿Que no hu havies sentit dir mai?
dic joc. ¡A veure si és que no hi vas
an es sermons!

— Es que un homo devegades té fei-
nes, digué ell.

— ¿Feines? vaig dir jo. ¡Poques ga-
nes d'anar-hi, homo! Creu-me, Pere!
Tu lo que has de fer, una guardiola de
bones obres ben fetes i que siguen to-
tes ses que estableixen a un cristià de
bon de veres, i així, en entrar a l'altre
mon, la tendrás i te valdrá la Gloria
Eterna, gaudint de Deu per lo sigles de
los sigles.

— Amén! va dir En Pere.

Amb aixó posárem sa darrera fila,
ja era hora de deixar sa feina replegá-
rem es nostros instruments, diguérem
ses tres *Ave-Maries*, i mos espitxárem
En Pere cap a ca-seua i jo cap a ca-
meua, per lo endemà tornar tots dos a
ses mateixes de sempre.

B. FERRÀ.

(ex-Auxiliar de la Direcció de les obres del
Ferrocarril).

¡Tot es tornat fum!

En Miquel, fill de mestre Biel es sa-
bater, va venir de Bones-Aires. Sa
mare, quant el va veure fet un senyo-
ret, no'l se acabava de mirar, i tanta
era s'alegria que tenia, que es cor no
li cabia a dins son pit. Son pare, que
va voler honrar sa venguda de son fill
amb un parei de botelles d'aigo-ardent,
no li cabia tampoc dins es còs es suc
que s'havia begut.

Alegret com estava mestre Biel, se
figurá que es seu fill era tot un milord
i va veure ubertes de pint-en-ample
ses portes de sa seua felicitat. Així
és, que creient-se més ric que En Ca-
nut, se va empegueir de que, dins una
casa tan noble com era ja sa seua, e-hi
haguessen de veure ses eines de sabate-
ter; i, sensa pensar-hi pus, comensá a
tirar formes per aquí i formes per allà,
cotxilles per un vent i estira-peus per
s'altre. Sabates, que's parroquians li
havién duites, per compondre-les, les
va tirar per sa finestra, i dins un sant-
i-amén, va quedar aquella casa que no
sabien si hi havia hagut cap sabater
mai.

Mentres feia casa-santa de tot, no's
aturava de dir:

— ¡Que fassen feina es pobres!...
¡Qui no és sortat, no hauria de nèixer!
... ¡Que no venguen a comanar-me sa-
bates! que les enviaré a fregir ous de
lloca!... Ara ja no som sabater; som
un senyor i d'aquells de renyó clos!

I mentres deia això se fregava ses
mans una amb s'altra de content que
estava, i feia com que pegar un bot,
que no l'arribava a pegar; perque s'ai-
go-ardent, que s'havia calada, no'l
deixava al-sarse de sa terra.

Sa mestressa Catalina, quant va veu-
re que son espòs estava mig figa-mig
rem per por de que la gent no se'n te-
més, el va enviar a dormir, amb s'ex-
cusa dequé En Miquel estava maretjat
des camí i que se'n volia anar a jeure
prest.

Mestre Biel, bastava que fos cosa
des seu fill, de qui esperava el ser, va

obeir tet d'una; i, quant va esser dins sa cambra, sa mestressa Catalina va rodar clau i el me va deixar tancat, per por de que no les comprometés si hi anava negú a fer-los visita.

Una veinada, que per curiositat, especcionava lo que se feia a ca-mestre Biel, quant va veure que aquest tot e-hu tirava a ca'l dimoni, cregué que era que tornava boig. Aquella revel·lera des pensaments feia obres, i ja va esser partida a fer córrer la veu de que efectivament Mestre Biel havia perdut es coneixement.

A cada dona que trobava p'es carrer, l'aturava i li donava com a certa sa sospita que havia tenguda sobre es cervell de Mestre Biel.

—¡Fieta meua! deia a cada dona que trobava. ¿Que no sabs això? Ell mestre Biel, de s'alegria d'esser vengut es seu fill, es tornat boig.

—¡Que me dius! deia aquella altra. I ja era partida a fer córrer sa noticia A l' instant tota la vila va estar enterada de aquella desgracia.

Com Mestre Biel era molt conegut, dins poc temps es carrer va esser ple de gent.

Ses persones més acostades a la casa hi entraven per demostrar-los es seu sentiment i oferir-se en lo que fossen bons.

En Miquel i sa mare rebien la gent amb sa riaia a sa boca, lo qual extrenyaven molt aquelles persones, de veure tanta d'alegria dins una casa, que acabaven de tenir una desgracia tan grossa; i no se sabien donar compte ni raó de que tal cosa succeís; pero tothom callava i negú s'atrevia a dir paraula de tal cabermoni per por de pecar d'imprudents, fins que una revel·lera de veinada, més atrevida que ets altres, no hu va porer tenir pus dins es gavaig, i va dir:

—¡Quant es bon ver que no porem tenir alegrí completa an aquest mon! Després d'una alegrí sempre sol venir una tristor. ¿No és ver, Catalina? Pero ¿què hem de fer! Mos hem de conformar. Son coses que Deu mos envia i Deu sab que fa i no pot errar.

Sa mestressa Catalina, que va creure que tot allò hu deia per sa gatera des seu homo, va tornar vermeia, i fent de no haver-la entesa, li ventá s'espasa i li sortí a un altre tancat, dient:

—¿No trobau que es vengut ben gras En Miquel? ¡Mirau quin bell homo que s'és fet!

Aquella revel·lera, quant senti tal sortida de sa mestressa, e-hi va veure un misteri amb allò, i no vos dic res si en va tenir de mal-de-ventre de tot lo que hi pogué haver.

—¿! Mestre Biel, que no'l veig? diu aquella insistint en lo mateix. ¿Que no está bo?

—Tenia un poc de mal-de-cap, diu sa mestressa Catalina. i se'n és anat a tirar-se damunt es llit.

Aquesta resposta no li bastá per fer-li espasar es mal-de-ventre i va tornar sucra ets ais, dient:

—Perque p'es poble diuen.....

Amb això varen sentir mestre Biel que de dins sa cambra deia:

—Ja me'n tindrán d'enveja quant me vorán amb una barba més llarga que sa des boc de Ses-Planes tot vestit de *senyor*, amb una cadena d'or an es rellotge, més gruixada que sa corda des cabreste de s'ase.

En Miquel, quant va sentir son pare, torná més vermei que la grana i per por que es circumstants no se temessen de com estava son pare, per disreure-los, tot d'una va comensar a parlar de Bones Aires.

Mestre Biel, que havia pres sa búxala des senyoriu, seguía diguent amb veu més alta:

—Ara que som ric i ja me'n farán de festes. Tot será—*senyor* Biel així! *senyor* Biel així dessá! Perque ara, si no hu sabeu, aquí on me veis, ja no som mestre Biel, som el senyó Biel; i sa meua costella, aquesta taperol, és

tota una senyora. ¡Qui hu hagués hagut de dir!

I llavò feia una riaia que el sentien de tota la casa.

Es visitants, que tenien més atenció a lo que deia mestre Biel que a lo que contava En Miquel, se pegaven colzades; i per allò de que *mal d'altri riaies son*, havien de fer un esforç per no esclafir de riure.

Aquella revel·lera, que que tan mal-pler posava sa mestressa Catalina amb ses seues preguntes va tornar prendre sa paraula.

—Catalina, va dir, mestre Biel me pareix que te crida, no sé que deu voler.

Sa mestressa Catalina, que tenia puses ferm quadt sentia aquella imprudent, va fer allra volta es sort i girant-se an En Miquel, li diu de bell:

—Miquel, ¿quants de pesos has dit que té costá un d'ets anells que dius?

I dirigint-se llavor an ets altres continua diguent:

—Es una preciosidat, mirau-ho! ¿Veis quines pedres més fines?

Mentres feien rol'let mirant s'anell, varen tornar sentir sa veu de mestre Biel que deia:

—¡Gracies! moltes gracies! Noltros no fumam *escanya-pits*, fumam *puros* i jo, que som molt ric, les fum de l'Havana. Qui les té, que les són!

—Catalina, va dir aquella (que no se poria treure es gat des sac), mestre Biel diu que vol fumar. ¿Perque no li dus sa bossa des tabac?

Sa mestressa Catalina va tornar de mil colors quant senti aquella ramerol. Va fer oreies de cònsul, i seguí es seu cap de fil, sobre s'anell.

—Veis! aqueixa pedra és un brillant, aquesta altra es un rubí.

I altra volta varen sentir mestre Biel que deia:

—Ja'n durá d'estufera sa meua dona quant se vorá vestida de senyora, amb un monyo com una ensaimada, sa cara tota enfarinolada, es bigots afeitats, que no mos quedarà altre remei que afeitar-los-hi, perque lo que's diu una cara peluda no fa senyora, i lo que's sa seua ¡valgue'm Deu! ¡que hu és! i que hu és! La juc amb qualsevol! Llavò convendrá eczibarli unes uieres negres per que la gent no veja que té ets uis molls, i haurem de comanar també a sa cosidora que li cosirá sa saia, que li pos molt de cotó an es vestit, per tapar-li ses faltes des còs; perque sa meua dona, encara que m'escúpiga dament dient-ho, és massa mal-fenta. Quant estaré mudada, la faré passetjar per dins sa casa, li mostraré de servir-se es rossegai i com ha de posar ses mans per que li vegen ets anells, li mostraré de caminar i de donar ses Passes curtes; perque lo que és ara ¡Verge Santa del Roser! Ell enverga unes passes que pareix que surt a córrer an es cós. Llavò li donaré quatre llissions per presentar-se davant la gent d'alta ma, i sempre he sentit dir: *que qui no está avesat a anar a missa, an es portal s'agenoia*. Perque lo que's diu ella, no'n sab gens de presentar-se, i, si no l'ensenyava, sería capaç, si anava a fer cap visita i tenia calor, sería capaç de treure-se ses sabates i ses calses i tot, perque aqueixa dona, en tenir gaire calor, no sab que's fa. Pero a-poc a-poc se fan enfora, i negú neix ensenyat an aquest mon, vui dir que ja m'encarrec jo d'anostrar-la en s'ofici de senyora. Jo en se bé la prima de totes aquestes coses; perque, quant era soldat, vos assegure que, les me mirava ferm a ses senyoretas de per Ciutat, i encara me recorda com caminaven, com diuen es ventai, com posaven es morros quant feien sa mitja, per mostrar ses dents, unes dents blanques com un glop de llet; i totes aquestes coses les hi mostraré de fer a sa meua costella, ara que es entrada dins es gremi de senyoriu.

—Tot és tornat fum! Mal llamp el dimoni!

I lo piljor per ell no era haver de tornar fer feina, sino es no porer-se acostar en-lloc perque tot eren fisconades que li tiraven, i fins i tot ets al'lots p'es carrer, apuntant a sa gatera que havia aplegada li cridaven:

—¡Mestre Biel! ¿que mos voleu mostrar es moix que En Miquel vos va dur de Bones Aires?

D'aquell dia ensá Mestre Biel no va prendre cap copa pus, perque trobava que amb ses que s'havia de beure de sa gent que li cridava alei de lluny, ja tenia prou per apagar-se sa set.

LAU PEL D'OR.

suaven tanta gota, de sa pena que passaven, quant sentien mestre Biel. Ets altres que hu varen veure, varen considerar que allà feien més nosa que companyia, i per altra part tenien por, d'acabar-ho d'embrutar de tot esclafint de riure, i se despediren.

Encara no varen esser defora, ja varen esclafir, pero ben fort, i riu que te riu de la feta, i contant sa pena que havien passada per no esclafir dins la casa mateixa. I tant era així que conten males llengos que, quant sortiren, n'hi havia qui diuen es calsons banyats.

Lo endemá va esser un rum-rum per dins es poble; no parlaven d'altra cosa més que d'aquella feta; se feien comentaris es més saborosos. Qui manco e-hi sabia, més e-hi deia, i tothom deia la seua.

Ses dones bé se varen esmolar sa garrova. Agafaven mestre Biel i el me deixaven despellissat; a sa mestressa sensa plomes i d'En Miquel deien moltes coses grosses. Unes asseguraven que sabien de bona tinta que, si era vengut ric, era perque havia fet per América un negoci brut, mentres altres sabien també de bona tinta, que no era ver que se fos fet ric amb res de brut, sino per tot lo contrari, per haver fetes ses coses massa netes, com e-hu provava es fet d'haver deixada tan neta i buida de fondos sa caixa, d'allà onestava de dependent.

Ses al'lots miraven la cosa per fer un altre costat. De mestre Biel i de sa mestressa no'n deien res; tot es seu parlar era d'En Miquel: si era garrit, si era blanc o moreno, si's bigots li feien gracia, si duia molts d'anells; i lo que més les covia era es sebre si duia festetgera.

Així les se passaven per sa garrova an aquells tres cossos, mentres els pobres estaven a dins ca-seua, no gosant treure es cap an es carrer d'empeguets.

En Miquel que era vengut a comptes de no tornar-se'n, quant va veure sa feta de son pare i va sebre lo que dins poble xerraven, va tornar fer es pellet i ¡cap a Bones Aires manca gent!

Mestre Biel amb s'anada de son fill se va quedar com un ferrer sensa carbó, perque amb En Miquel se'n va anar també es seu senyoriu; i per més burla i afronta se trobava l'homo sensa eines, perque, com sabeu, les havia tirades totes an orri. Conten que desde aquella feta no ha rigut pus, i sols el senten que diu amb veu molt llastimosa:

—Tot és tornat fum! Mal llamp el dimoni!

I lo piljor per ell no era haver de tornar fer feina, sino es no porer-se acostar en-lloc perque tot eren fisconades que li tiraven, i fins i tot ets al'lots p'es carrer, apuntant a sa gatera que havia aplegada li cridaven:

—¡Mestre Biel! ¿que mos voleu mostrar es moix que En Miquel vos va dur de Bones Aires?

D'aquell dia ensá Mestre Biel no va prendre cap copa pus, perque trobava que amb ses que s'havia de beure de sa gent que li cridava alei de lluny, ja tenia prou per apagar-se sa set.

han de caracterisar un bon relligiós; ione sempre un ermitá model. Lo agradada que sa gent estava de s'ermitá Pau, se va veure es dia de sa seua mort, a s'enterro i a s'ofici funeral, que hi acudí gent de totes ses possessions d'aquell contorn i de la vila d'Artá, i hi cantaren un ofici solemníssim. A Manacor li resaren el Rosari i dia 4 li feren un bon ofici a on assistiren es parents seus, tots manacorins. Al cel lo vegem. Amèn.

El Rosari perpetual

Aquesta bona obra creix. pren forsa contínuament; i no son sols ses dones que s'hi apunten, sino ets homos també. No fa gaire que s'és format un chor d'homos d'ets obrers Catòlics, que dediquen cada mes tot una hora a's dia que los senyalen. a resar el Rosari per sa salvació propia i per sa d'ets altres. Sembla que se'n formarán altres de chors d'homos Deu ho fassa.

La senyoreta D.ª Francisca Riera de Coñiesl'han feta cap de sa primera *Divisió* de la *Guardia d'Honor de Maria*; ses associades demostren estar-ne contentes, i és d'esperar que la cosa vaja endavant ferm.

A Ciutat han completada ja una *Divisió* senyores entusiastes del Rosari, i s'han passat p'es cap de fer-ne una altra de *Divisió*. Amèn que sia així! Fora vessa! La senyoreta D.ª Gloria P. Mendez de Losada l'han feta *Cap* d'aqueixa *divisió* de Ciutat.

Beníssim! i ¡endavant ses atxes!

† A's dia de Pasco passá d'aqueix mon a l'altre D.ª Catalina Mesquida, que ja estava a sa darrera edat; tenia més de vuitanta anys. Que Deu Nostro Senyor l'haja acullida en la santa Gloria. Amèn. Al cel lo vegem.

Enviam es nostro condol més coral a la seua distingida familia, especialment an el seus nebots, tan bons amics nostros, D. Antoni Billloch i sa seua senyora i D.ª Catalina Billloch i es seu senyor D. Miquel Riera.

Es nostro bon amic l'amo'n Pere Juan Caldentey de Ca-N'Aulesa ha trobada an es *Fumassos* de sa-Marineta una còva de degotís que diuen que és tan gran com sa des *Drach*, i ja hi han afinat un llac tan gros com es *llac-Victoria* des *Drach*.

Es *Fumassos* es un covitoll d'on de vegades surt com a fum, que la gent no sabia explicar com era que n'hi sortia. Ara s'explica ben bé que n'hi surta: es l'evaporació que s'aigo des llac produeix i que's fa més o manco sensible segons s'estat de s'atmósfera.

N'estan ben contents de sa trobaia d'aqueixes altres còves. Ara lo que importa és sebre'n treure tot es partit possible.

Ses funcions de Setmana Santa se feren amb gran solemnitat a totes ses esglesies de Manacor.

Va esser notable ferm sa processó des *Divines* Sant a vespre amb el Sant Cristo. E-hi prengueren part centenars d'homos que anaven davant davant fent estols i resant fort el Rosari i cantant *Perdó* desiara. Tal processó tenia el caràcter especial de rogativa.

També sortiren de primera ses processons del Bon Jesús resucitat des dia de Pasco, i hi desapararen molt de trons an es moment de topar-se el Bon Jesús i la Mare de Deu.

Sa Segona Festa hi va haver una altra rogativa, anant la gent en processó i resant el Rosari fins an es Cementeri. E-hi prengué part una gentada orba: 3400 persones. Duien la Sang i la Immaculada Concepció.

Ses Coranta Hores del Roser an es *Convent* se feren amb gran solemnitat. Tot es temps que hi hagué el Santíssim patent, fora de l'ofici i des Cant del Chor, resaven el Rosari dalt sa trona com a rogativa, per que Deu mos concedesca una bona saó si convé.

Han fet Fiscal Municipal de Manacor es nostro amic benvolgut D. Angel Escalera. Tot li sia en hora bona.

Es nostro estimat amic D. Juan Amer va millorant de sa seua greu malaltia. Amèn que prompte haja tirat de tot es mal a sa paret!

Secció local

†

S'Ermitá Pau Sureda i Fullana

Ja en parlárem dia 4 d'aquest mes, tot d'una que va esser mort. Es seu nom de Fonts era Miquel, nat an es Rafal-Nou (Manacor) devers l'any 1832. Guardava ses egos de ca-seua; i, com d'ivern les menaven a pasturar a ses muntanyes d'Artá, ell se feu coneixent d'ets ermitans d'allà, i acabá per fer-se de tal ermita, a on va esser porter i cuiner més de coranta anys, molt a gust de tothom. Tota la vida va esser un exemplar de ses virtuts que